

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΘΕΜΑ: ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΘΕΣΕΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

I. Ορισμός των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

1. Ορισμός κατ' αναφορά

Ορθότερη είναι η ένταξη στο σώμα της Συνθήκης καταλόγου θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η λύση αυτή επιτρέπει την διαμόρφωση ενός ειδικού συστήματος προστασίας, το οποίο θα ισχύει παράλληλα με το σύστημα που προβλέπει η έννομη τάξη κάθε Πολιτείας.

Εναλλακτικά, θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή - πάντως ως δεύτερη κατά σειρά λύση - η προσχώρηση της Ε.Ε. στην ΕΣΔΑ. Η λύση αυτή, όπως θα φανεί στη συνέχεια, δεν είναι βέβαια άμοιρη προβλημάτων.

2. Θετικός ορισμός

Ο συναφής κατάλογος πρέπει να αποτυπώνει, με συγκλίνουσα και συνθετική προσέγγιση, τις βασικές επιλογές που προσδιορίζουν ένα σύγχρονο σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου τόσο σε εθνικό επίπεδο (στο Σύνταγμα κάθε Πολιτείας) όσο και σε διεθνές επίπεδο (σε Ευρωπαϊκά συμβατικά κείμενα). Ο σχετικός κατάλογος πρέπει να καταλαμβάνει όλα τα βασικά θεμελιώδη δικαιώματα, των οποίων η προστασία είναι επιβεβλημένη για την λειτουργία της ενωσιακής έννομης τάξης. Υπό την εκδοχή αυτή, πρέπει λοιπόν να είναι εκτενής αλλά όχι εξαντλητικός.

Ο κατάλογος είναι προτιμότερο, ανεξαρτήτως της συγκεκριμένης μορφής που θα προσλάβει και του εύρους που θα αποκτήσει, να ενταχθεί στο σώμα της Συνθήκης. Η λύση αυτή είναι συστηματικά ορθότερη και προσιδιάζει στη δομή και τη λειτουργία ενός καταστατικού κειμένου.

3. Συγκεκριμένος ορισμός

Η πρόβλεψη γενικών ρητρών, φυσικά με ιδιαίτερη αυτοσυγκράτηση, είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση και τη λειτουργία ενός σύγχρονου συστήματος προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συνεπώς, ο συναφής κατάλογος δεν πρέπει να περιορίζεται μόνον στην κατοχύρωση επιμέρους δικαιωμάτων. Επιβάλλεται να περιλαμβάνει και γενικές αρχές ή ρήτρες, οι οποίες προσφέρουν ευελιξία στο σύστημα και διευκολύνουν την προσαρμογή του στις συνθήκες που διαμορφώνει η ιστορική εξέλιξη.

II. Έλεγχος της τήρησης

1. Δικαστικός Έλεγχος

Η δυνατότητα δικαστικού ελέγχου της παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελεί εγγενή συνιστώσα κάθε συναφούς συστήματος. Το ερώτημα λοιπόν που τίθεται δεν είναι αν θα υπάρχει δικαστικός έλεγχος αλλά πώς θα οργανωθεί κατά τρόπο τελεσφόρο.

Προτιμότερη είναι εν προκειμένω η ανάθεση του σχετικού ελέγχου στο ΔΕΚ. Η λύση αυτή είναι ίσως προωθημένη, θα επιφέρει δε αναπόφευκτα την εξάντληση των δυνατοτήτων του δικαστηρίου. Ο ίδιος κίνδυνος ελλοχεύει πάντως και στην περίπτωση που η σχετική αρμοδιότητα αναγνωρίζονταν στο ΕΔΔΑ. Πρέπει να συνεκτιμηθεί, εξάλλου, το γεγονός ότι το τελευταίο δικαστήριο βρίσκεται σε μεταβατική φάση εξαιτίας της

ανασυγκρότησής του αλλά και της διευρυνόμενης ροής υποθέσεων από έννομες τάξεις που δεν διακρίνονται πάντοτε για την ομοιογένειά τους.

2. Πολιτικός Έλεγχος

Στην υπόθεση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου θα συνέβαλε ασφαλώς και η καλύτερη οργάνωση μηχανισμών πολιτικού ελέγχου, οι οποίοι συχνά είναι ταχύρυθμοι και αποδεικνύονται στην πράξη αποτελεσματικοί. Προνομιακός ρόλος πρέπει να επιφυλαχθεί σχετικά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εκτός αυτού, πρέπει να αναζητηθούν και άλλα πρόσφορα μέσα, η ενεργοποίηση των οποίων θα μπορούσε να οδηγεί σε δραστικό έλεγχο, χωρίς όμως την επιβολή κυρώσεων. Η ανακίνηση της τελευταίας εκδοχής είναι, υπό τα σημερινά δεδομένα, μάλλον άκαιρη.

Αθήνα, 19 Απριλίου 1996